

במדבר פרק ו: (א) וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: (ב) דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ אוֹ אִשָּׁה כִּי יִפְלֵא לְנֹדֵד נֹדֵד לְהִזְיֵר לָהּ: (ג) מִיָּזוּר וְשֹׁכֵר יִזְיֵר חֲמֵץ יַיִן וְחֲמֵץ שֵׁכָר לֹא יִשְׁתֶּה וְכָל מִשְׁרַת עֲנָבִים לֹא יִשְׁתֶּה וְעֲנָבִים לַחִים וְיֵבֶשִׁים לֹא יֵאָכֵל: (ד) כָּל יָמֵי נְזָרוֹ מִכָּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה מִגֶּפֶן הַיַּיִן מִחֲרָצִים וְעַד זָג לֹא יֵאָכֵל: (ה) כָּל יָמֵי נְזָרוֹ תַּעַר לֹא יַעֲבֹר עַל רֹאשׁוֹ עַד מְלֵאת הַיָּמִם אֲשֶׁר יִזְיֵר לָהּ קֹדֶשׁ יִהְיֶה גְדֹל פְּרַע שְׁעָר רֹאשׁוֹ: (ו) כָּל יָמֵי הַזִּירוֹ לָהּ עַל קֶפֶס מֵת לֹא יָבֵא: (ז) לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ וּלְאֶחָיו וּלְאֶחְתּוֹ לֹא יִטְמָא לָהֶם בְּמָתָם כִּי נֹזֵר אֶלֶהִיו עַל רֹאשׁוֹ: (ח) כָּל יָמֵי נְזָרוֹ קֹדֶשׁ הוּא לָהּ:

תלמוד בבלי מסכת נזיר דף יט עמוד א [ראשית המאה שלישית]

ציער עצמו מן היין, וקל וחומר: ומה זה שלא ציער עצמו אלא מן היין נקרא חוטא, המצער עצמו מכל דבר על אחת כמה וכמה.

במדבר רבה י, יא:

בא וראה שכל מי שמקדש את עצמו מלמטה מקדישין אותו מלמעלה... אמר הקדוש ברוך הוא הרי הוא חשוב לפני ככהן גדול. מה כהן אסור ליטמא לכל המתים, אף נזיר אסור ליטמא לכל המתים, מה ככהן גדול כתיב (ויקרא כא) 'כי נזר שמן משחת אלהיו עליו', אף בנזיר הוא אומר 'כי נזר אלהיו על ראשו'.

בראשית רבה, פרשה טו: מה היה אותו האילן שאכלו ממנו אדם וחווה, ר' מאיר א' חטים היו, כד לא הוי בבר נשא דיעה אינון אמ' לא אכל ההוא גברא פיתא דחטיין מן יומי. רב שמואל בר רב יצחק בעא קמיה ר' זעירא אמר ליה איפשר חטים היו, אמר לו הין, אמר ליה והא כת' עץ, אמר ליה מתמרות היו כארזי לבנון [...] ר' יהודה בר' אילעאי אמר ענבים היו שנ' 'ענבימו ענבי רוש אשכולות מרורות למו' (דברים לב, לב) אותן האשכולות הביאו מרורות לעולם, ר' אבא דעכו אמר אתרוג היה [...] ר' יוסי א' תאנים היו, לא דבר מדבר הוא למד ודבר מעניינינו, לכן מלכים שקילקל עם אחת משיפחותיו, כיון ששמע המלך טרדו והוציאו חוץ לפלטיין והיה מחזר על פתחיהן שלשפחות לא היו מקבלות אותו, אבל אותה שקילקלה עימו פתחה דלתיה וקבלתו.

בבלי פסחים קט ע"א: תנו רבנן: חייב אדם לשמח בניו ובני ביתו ברגל, שנאמר 'ושמחת בחגך אתה ובנך ובתך ועבדך ואמתך' (דברים טז, יד), במה משמחם - ביין .. רבי יהודה בן בתירא אומר: בזמן שבית המקדש קיים - אין שמחה אלא בבשר, שנאמר 'וזבחת שלמים ואכלת שם ושמחת לפני ה' אלהיך' (דברים כז, ז). ועכשיו שאין בית המקדש קיים - אין שמחה אלא ביין, שנאמר: 'ויין ישמח לבב אנוש' (תהילים קד, טו).

בבלי ברכות לה ע"א: רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן: מנין שאין אומרים שירה אלא על היין? שנאמר 'ותאמר להם הגפן החדלתי את תירושי המשמח אלהים ואנשים' (שופטים ט, יג), אם אנשים משמח - אלהים במה משמח? מכאן, שאין אומרים שירה אלא על היין.

תנחומא קורח יב: בשלושה דברים אדם ניכר בכיסו ובכוסו ובכעסו. [מסכת דרך ארץ ד, ג: בארבעה דברים תלמיד חכם ניכר, בכיסו, בכוסו, בכעסו, ובעטיפתו, ויש אומרים אף בדיבורו - בבלי עירובין סה ע"ב: אמר רבי אילעאי: בשלושה דברים אדם ניכר: בכוסו, ובכיסו, ובכעסו. ואמרי ליה: אף בשחקו]

תנחומא נח יג: אמרו רבותינו ז"ל: כשבא נח ליטע כרם בא שטן ועמד לפניו. אמר לו: מה אתה נוטע? אמר לו: כרם. אמר לו: מה טיבו? אמר לו: פירותיו מתוקים בין לחים בין יבשים, ועושין מהן יין המשמח לבבות, דכתיב 'ויין ישמח לבב אנוש' (תהילים קד, טו). אמר לו שטן: בא ונשתתף שנינו בכרם זה. אמר לו: לחיי. מה עשה שטן? הביא כבש והרגו תחת הגפן, אחר כך הביא ארי והרגו, ואחר כך הביא חזיר והרגו, ואחר כך הביא קוף והרגו תחת הכרם, והטיפו דמן באותו הכרם והשקוהו מדמיהן. רמז לו, שקודם שישתה אדם מן היין הרי הוא תם כבש זו שאינה יודעת כלום וכרחל לפני גוזזיה נאלמה, שתה כהוגן - הרי הוא גבור כארי ואומר אין כמותו בעולם, כיון ששתה יותר מדאי - נעשה כחזיר מתלכלך במי רגלים ובדבר אחר, נשתכר - נעשה כקוף עומד ומרקד ומשחק ומוציא לפני הכל נבלות הפה ואינו יודע מה יעשה.

תנחומא (בובר) שמיני ז: אמר ר' יהודה הלוי בר שלום: בלשון עברי שמו 'יין', ובלשון ארמי שמו 'חמר', חמ"ר בגימטריא רמ"ח, כנגד אברים שבאדם. היין נכנס בכל אבר ואבר, והגוף מתרשל והדעת מטולטלת, נכנס היין הדעת יצאה.

ויקרא רבה, פרשה יב: א"ר אחא מעשה באדם אחד שהיה מוכר כל כלי ביתו ושותה בהן יין, קורות ביתו ושותה בהן יין <מכאן תורגם לעברית> והיו בניו מלינים ואומרים הנה אבינו הזקן יוצא מן העולם ולא משאיר לנו לאחר מותו כלום. מה נעשה לו? בואו ונשקה אותו ונשכר אותו ונישא אותו ונוציא אותו ונאמר שהוא מת ונשכיבו בתוך קברו. עשו כן. לקחוהו והשקוהו ושכרוהו והוציאוהו ושמוהו בתוך בית קברות אחד. עברו מוכרי יין בשער בית העולם, שמעו שאנגריה בעיר. אמרו בואו ונפרוק את נודות היין האלה בקבר זה ונברח. עשו כן. פרקו את מטענם בתוך בית הקברות והלכו לראות מה קורה בעיר. והיה אותו אדם שם, ראו אותו חשבו שהוא מת. כשהתעורר משנתו ראה נאד יין נתון למעלה מראשו. התיר אותו ושם אותו בפיו והתחיל לשתות. כיוון שרווה - החל לזמר. לאחר שלושה ימים אמרו הבנים: אין אנו הולכים ורואים מה אבינו עושה, אם חי או מת. באו ומצאוהו והנה נאד יין נתון בפיו והוא יושב ושותה. אמרו לו: גם כאן בין המתים לא עזב אותך בוראך, האם בין החיים יעזבך. הואיל ומן השמים נתנו לך אין אנו יודעים מה נעשה לך. בואו ונכניסו ונעשה לו תקנה, כל אחד ואחד ישקה אותו יום אחד.

א"ר יודן כל אותן שבע שנים שבנה שלמה בית המקדש לא שתה בהן יין, כיון שבנה בית המקדש ונשא את בת פרעה אותו הלילה שתה יין. והיו שם שתי בלזמיות, אחת שמחה לבנין בית המקדש ואחת שמחה לבת פרעה. אמ' הקדוש ברוך הוא של מי אקביל של אילו או של אילו. באותה שעה עלתה על דעתו להחריבו, הה"ד כי על אפי ועל חמתי היתה לי העיר הזאת למן היום אשר בנו אותה (ירמיה לב, לא). א"ר חוניה שמנים מיני ריקודים ריקדה בת פרעה באותו הלילה. ר' יצחק בן אלעזר אמ' שלש מאות מיני ריקודים ריקדה בת פרעה באותו הלילה. והיה שלמה ישן עד ארבע שעות ביום ומפתחות בית המקדש נתונין תחת ראשו. הא כיצד עשת לו כמן פרס וקבעה בו כוכבים ומזלות ופירסה אותו למעלה הימנו וכשהיה מבקש לעמוד היה רואה אותן והיה סבור שעדיין הוא הלילה וישן לו עד ד' שעות. נכנסה אמו והוכיחתו... ר' חננא בר פפא ורבנן. ר' חננא בר פפא אמ' אמ' הקדוש ברוך הוא בית גדול היה לי ולא החרבתיו אלא מפני היין.

בר קפרא אמ' עלין שבעים ונפקין שבעין, נכנס יין יצא סוד.

ירושלמי שבת ח, א: רבי יונה שתי ארבעתי כסוי דלילי פסחא וחזק רישיה עד עצרתא. רבי יודה בי רבי אילעאי שתי ארבעתי כסוי דלילי פיסחא וחזק רישיה עד חגא. חמתיה חדא מטרונה אפוי נהירין אמרה ליה סבא סבא חדא מן תלת מילין אית בך או שתי חמר את או מלוה ברבית את או מגדל חזירין את. אמר לה תיפח רוחה דההיא איתתא חדא מן תלת מילייתא לית בי אלא אולפני שכיח לי דכתיב 'חכמת אדם תאיר פניו'.

ספרי דברים, מח: מה יין משמח את הלב כך דברי תורה משמחים את הלב שנאמר (תהילים יט ט) 'פקודי ה' ישרים משמחי לב'. מה יין אי אתה טועם בו טעם מתחלתו וכל זמן שמתישן בקנקן סופו להשביח, כך דברי תורה כל זמן שמתישנים בגוף סופם להשביח שנאמר (איוב יב, יב) 'בישישים חכמה'.

ויקרא רבה פרשה יב: לפי שבעולם הזה היין תקלה לעולם אבל לעתיד לבא הקב"ה עושה אותו שמחה, הה"ד 'והיה ביום ההוא יטפו ההרים עסיס והגבעות תלכנה חלב וכל אפיקי יהודה ילכו מים ומעיין מבית ה' יצא והשקה את נחל השטים' (יואל ד, יח).

"והיה זה אל זה אשר יהיה, רבותי, קבלו אותו בברכה לתבי, משום שהוא נהדר גם מבחינות רבות נוספות. היה זה הוא, או כך אומרים, זה שנתן לבני תמותה את מתנת היין הנפלא אשר באמצעותו חדל סבלנו, ואם אין אל לייך אזי אין אהבה, וכמו כן אין אפרודיטי, לא נותר לאדם גם כל תענוג אחר" (אוריפידס)